

Raha, pankit, korot, säästäminen/sijoittaminen:

Kuusankosken lukio/Parkkonen

Rahan tehtävät:

Huono arvon säilyttäjä,
erityisesti korkean inflaation
aikana.
Hintojen kallistuminen syö
rahan ostovoimaa

Yleinen sopimus siitä, että
kyseistä rahaa voi vaihtaa
tavaraksi tai palveluksi tietyn
valtion alueella olevissa
yrityksissä.

Arvon
säilyttäjä

Vaihdon
väline
(maksuväline,
tärkein)

Arvon mitta

Muuta:
•historian aikana raha
on ollut myös
kansallinen symboli
(esim. Suomen markka
1860)

Hyödykkeiden ja työn arvon mittari.
Hintavertailu.
Ostovoima = kuinka paljon hyödykkeitä
rahalla saa ostettua.
Ulkoinen arvo = rahan arvo verrattuna muihin
valuuttoihin.

Pankkien tehtävät:

anto- ja ottolainaus

- Talletusten vastaanotto (säästöt)
- Lainojen antaminen

maksupalvelut

- Laskujen maksujärjestelmät

arvopaperi- ja valuuttakauppa

- Sijoitustuotteet (esim. sijoitusrahastot)
- Valuuttojen myynti

notariaattipalvelut

- Lakiapu esim. perintöasiat, kiinteistökauppa ym.

finanssikonserneja

- Osa pankeista monialaisia mm.
- Pankkipalvelut
- Vakuutukset
- kiinteistöpalvelut

Pankit Suomessa

- **Nordea** = Pohjoismaiden suurin pankki, yksi Euroopan suurimmista pankeista (tausta KOP, SYP -> Merita -> Nordea). Finanssikonserni. Liikepankki. – asiakkaina kotitalouksia, PK-yrityksiä, isoja yrityksiä. 11miljoonaa asiakasta.
- **Osuuspankkiryhmä**, osuuskuntia (= asiakkaat ovat omistaja-asiakkaita, ostavat osuuden osuuskunnasta, Kouvola Seudun OP 100€) – kotitaloudet, PK-yritykset asiakkaita
- **Danske Bank** (tausta Postipankki -> Leonia -> Sampo -> Danske). Kaukaa taustalta valtion pankki postiverkoston avulla. Valtion maksuliikenteen hoitajana aikoinaan. Pankkipalvelut 1960-luvulla, 1988 liikepankiksi. 1999 fuusio vakuutusyhtiö Sammon kanssa. Yksityinen kansainvälinen pankkikonserni. 5 miljoonaa asiakasta.
- **Säästöpankit**, n.20 itsenäistä paikallista säästöpankkia jäljellä. (pankkikriisi kaatoi useimmat säästöpankit)
- Lisäksi mm. Handelsbanken ym.

Suomen Pankin tehtävät:

rahapolitiikka Suomessa (EKP:n alaisuudessa)

- Suomen pankin pääjohtaja on päättämässä euroalueen rahapolitiikasta.
- Esim. korkotasot, arvopaperikaupat.

Rahoitusjärjestelmän toimivuus Suomessa

- Rahoitusjärjestelmän vakaus
- Maksuliikenteen toimivuus
- eurojen liikkeellelasku

Muut tehtävät:

- Pankkien välisten maksujen toimivuus
- Oma sijoitustoiminta
- Tutkimus
- Tilastot
- Koulutus
- Tiedotus

Korko on rahan hinta: -maksu saadusta lainasta -tuotto sijoitetusta rahasta

Lainoista maksetaan korkoa velkojalle, joka saa korkotuottoa. Velan antaja haluaa korvauksen lainasta = korko (pitkä laina-aika riskit kasvavat, korkeampi korko)

"Pankkitilisi saldo on käytännössä pankin velka sinulle".

Kun korot laskevat, velallinen maksaa velastaan aiempaa vähemmän. Velkoja eli sijoittaja saa vähemmän tuottoa.

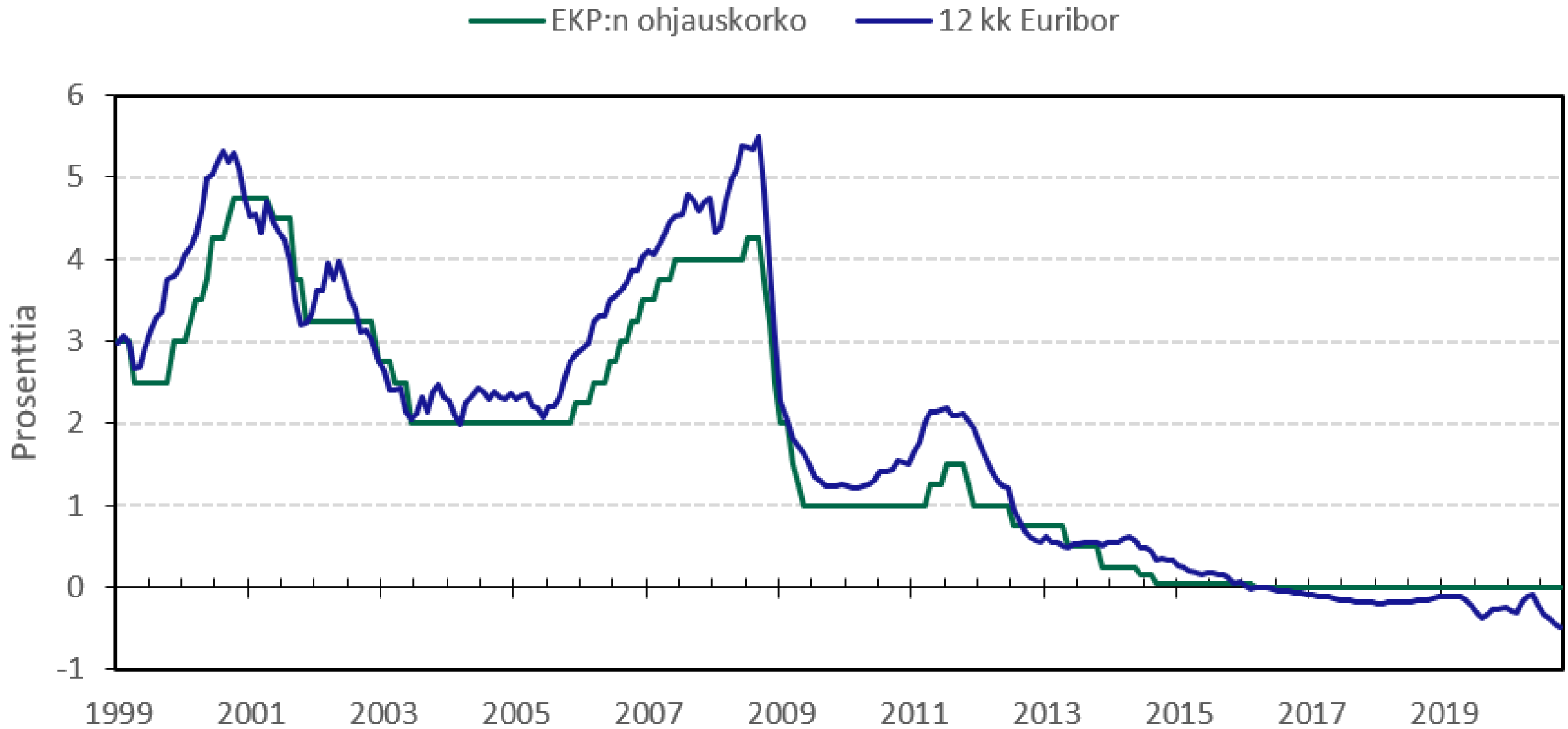
Viitekorko = korko, johon laina sidotaan esim. euribor, prime, kiinteä. Eripituiset ajat, jolloin korko tarkistetaan (1kk, 3kk, 6kk, 12kk)

Marginaalikorko = pankin asiakaskohtainen voittomarginaali

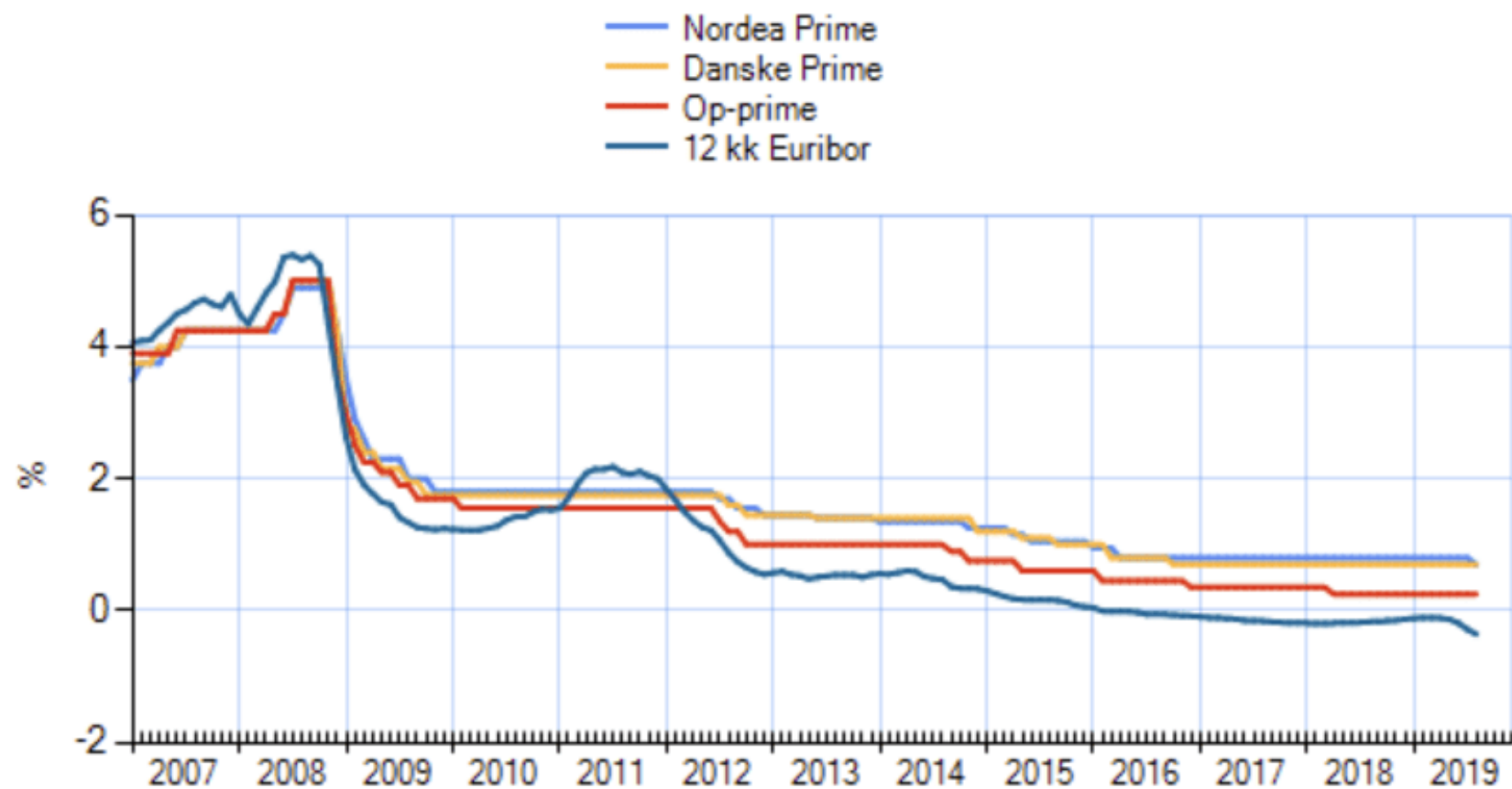
Reaalikorko = nimelliskorko miinus inflaatio

Todellinen vuosikorko = nimelliskorko + marginaali + lainan muut kulut

Euroopan keskuspankin ohjauskorko ja 12 kuukauden euribor

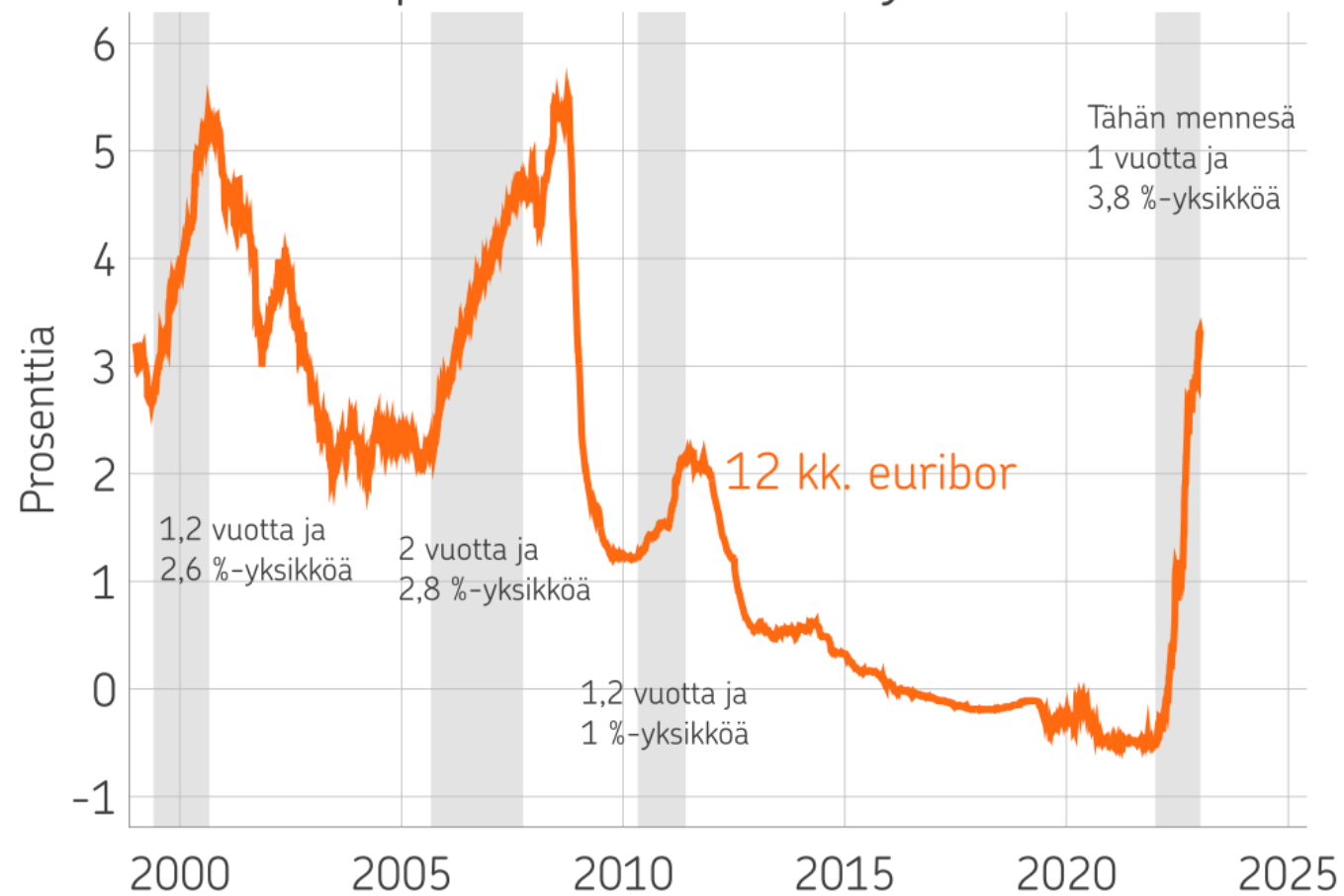
Suomen talletuspankkien viitekorkoja ja 12 kk:n euribor

Lähteet: Pankit ja Thomson Reuters
12 kk Euribor: ennen vuotta 1999 12 kk:n heliborkorko
Euribor korot ovat viivästetty 24 tuntia
© Suomen Pankki

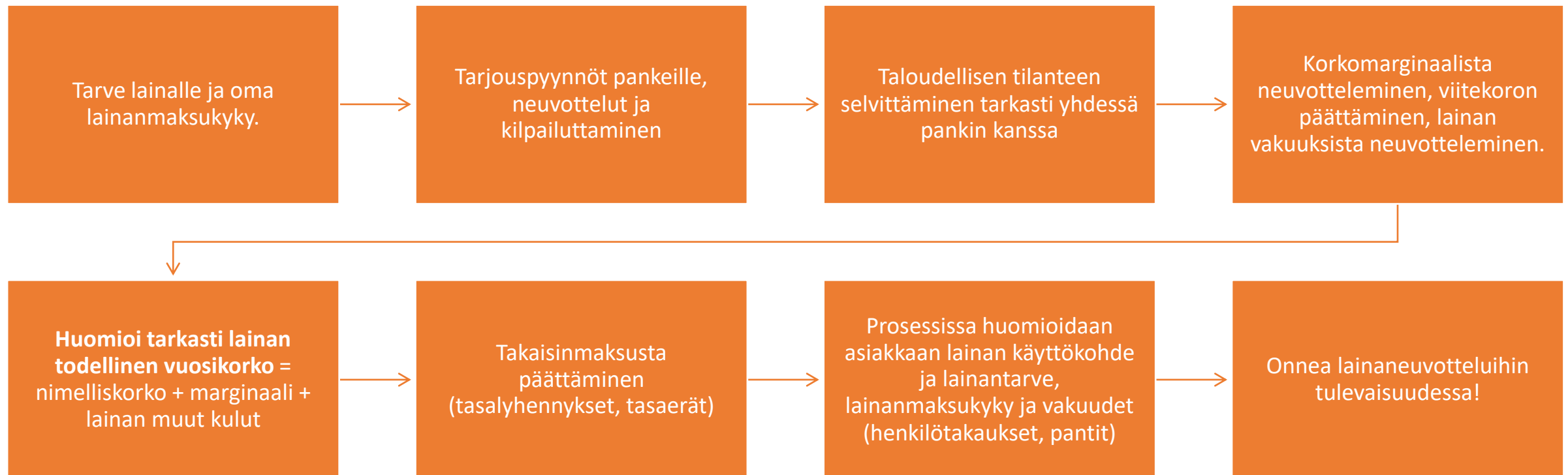
3.10.2019

Kuvio 1: vuoden euriborin nousun kesto ja määrä eri rahapolitiikan kiristämisykleissä

Lähde: Macrobond, European Money Markets Institute (EMMI), ECB, OP

Saanko pankista lainaa ja miten?

Miksi pankkeja pitää valvoa?

- toimivat rahoitusmarkkinat **tarvitsevat** tuekseen sääntelyä ja **valvontaa**
 - **pankit ovat rahoitusjärjestelmän selkäranka** -> talletukset, luotot, maksujen välitys, rahapolitiikan välittyminen pankkien kautta.
 - **Rahoitusjärjestelmän ongelmat sekä suuret pankkikonkurssit järkyttäisivät** rahoitusjärjestelmän toimintaa -> talletuspako "tappaa" pankin -> talletussuojan tarkoitus estää tallettajien paniikki.
- Pankkeja **valvovat finanssivalvonta ja keskuspankki**
 - **talletussuoja** (nyk. 100 000€)

Valuutat: miten
valuuttojen eli
rahan arvo
määritetään
suhteessa toiseen
valuuttaan?

Valuuttojen kansainväliset järjestelmät:

Kiinteät valuuttakurssi 1860-1970

- Kultakantajärjestelmä 1860-2ms.
- Bretton Woodsin sopimusjärjestelmä 1944-1971
 - IMF eli kansainvälinen valuuttarahasto valvoi ja seurasi
- USD (dollarin) kultasidonnaisuus, muut sidottu USD
- IMF:n luvalla valuutan arvon muutokset (devalvointi/revalvointi)

Kelluvat valuuttakurssit 1970-luvulta alkaen:

- ei yhtenäistä valuuttajärjestelmää
 - Osa maista kiinteä valuuttakurssi esim. Kiina
- kysyntä-tarjonta valuutan hinnan perustana (hintamekanismi)
- kurssiriskit

2008 finanssikriisi

- keskustelu valuuttajärjestelmästä
- Euroalueella valtioiden velkaantuminen – eurokriisi – vaikea pankkijärjestelmälle
- Keskuspankkien voimakas elvytys eli matala korkopolitiikka - historiallisen alhaiset korot.
- Euron arvo suhteessa dollariin on historiallisen matala.

Mitä hyötyä eurosta?

ei kurssiriskiä
euroalueen sisällä

valuuttojen vaihto-
ongelmat ja kulut
poistuivat

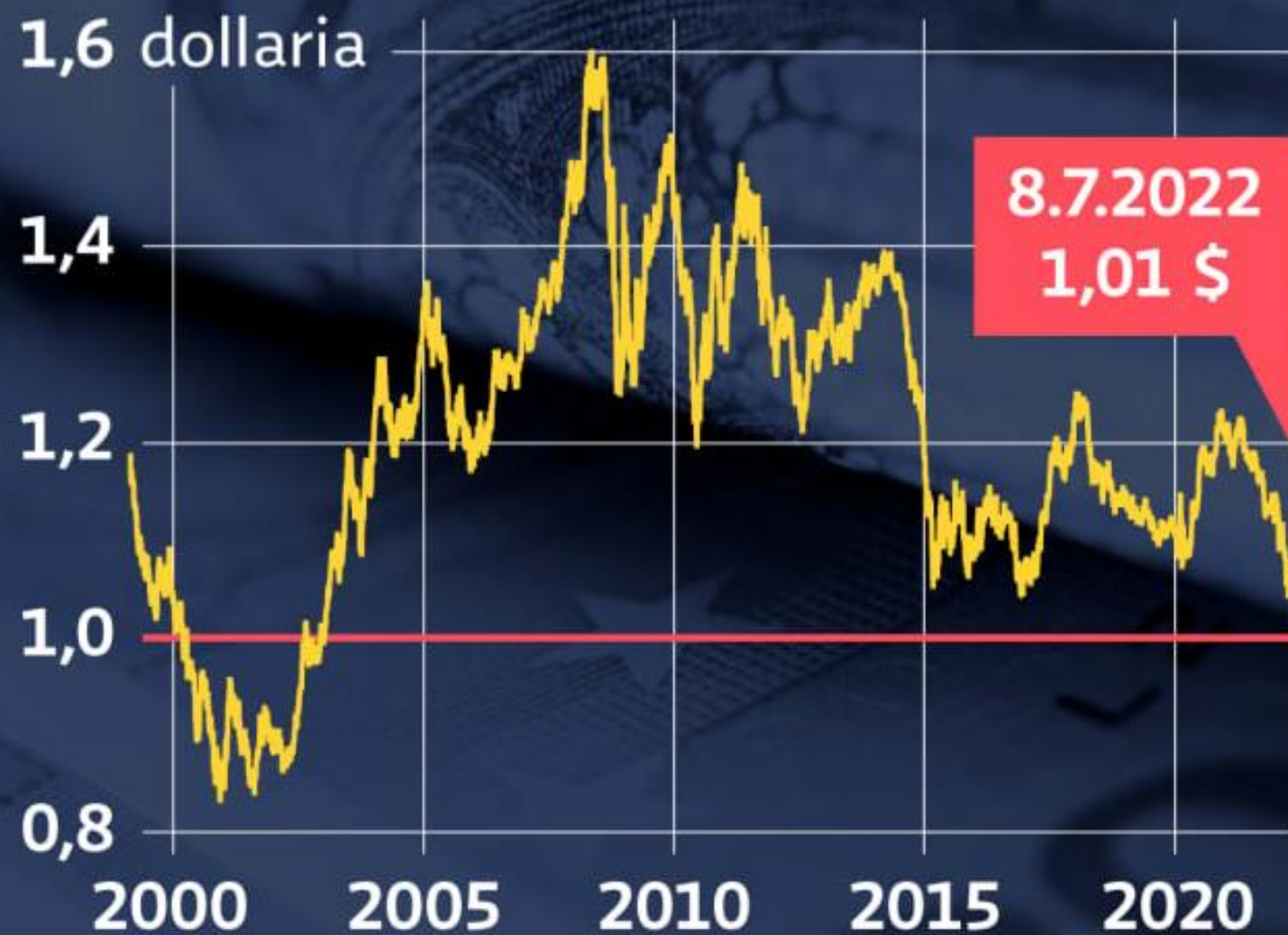
hintojen
vertailtavuus

kaupankäynti ja
matkustaminen

iso valuutta-alue ->
vakaus -> korot,
inflaatio

yksittäisten
maitten
valuuttakeinottelu
pois (devalvoinnit)

Euron arvo dollareissa

Mitkä tekijät vahvistavat valuutan esim. euron arvoa eli euro revalvoituu?

Rahan ulkoisen arvon vaihtelu kelluvilla valuuttamarkkinoilla

Devalvoituminen eli valuutan arvo heikkenee suhteessa toiseen valuuttaan kelluvilla valuuttamarkkinoilla

- valuuttaan ei luoteta, taloustilanne heikkenee, sijoitukset virtaavat pois valuutta-alueelta, matala korkotaso, korkea inflaatio.

Mitä devalvoitumisesta seuraa?

- +++vientiyritys -> hintakilpailukyky paranee, koska heikentynyttä valuuttaa saa ostettua enemmän ulkomaisella valuutalla – tuotteet edullisempia kuin aiemmin.
- ++ vienti piristyy -> yritykset hyötyvät-> työllisyys kohenee -> +kerroinvaikutus kiihtyy
- + valuutta-alueelle matkailu on edullisempaa
- – ulkomaille/valuutta-alueen ulkopuolelle matkustaminen kallistuu
- – tuontihinnat nousevat (hillitsee tuontia)
- – vieraassa valuutassa otetut velat kallistuvat

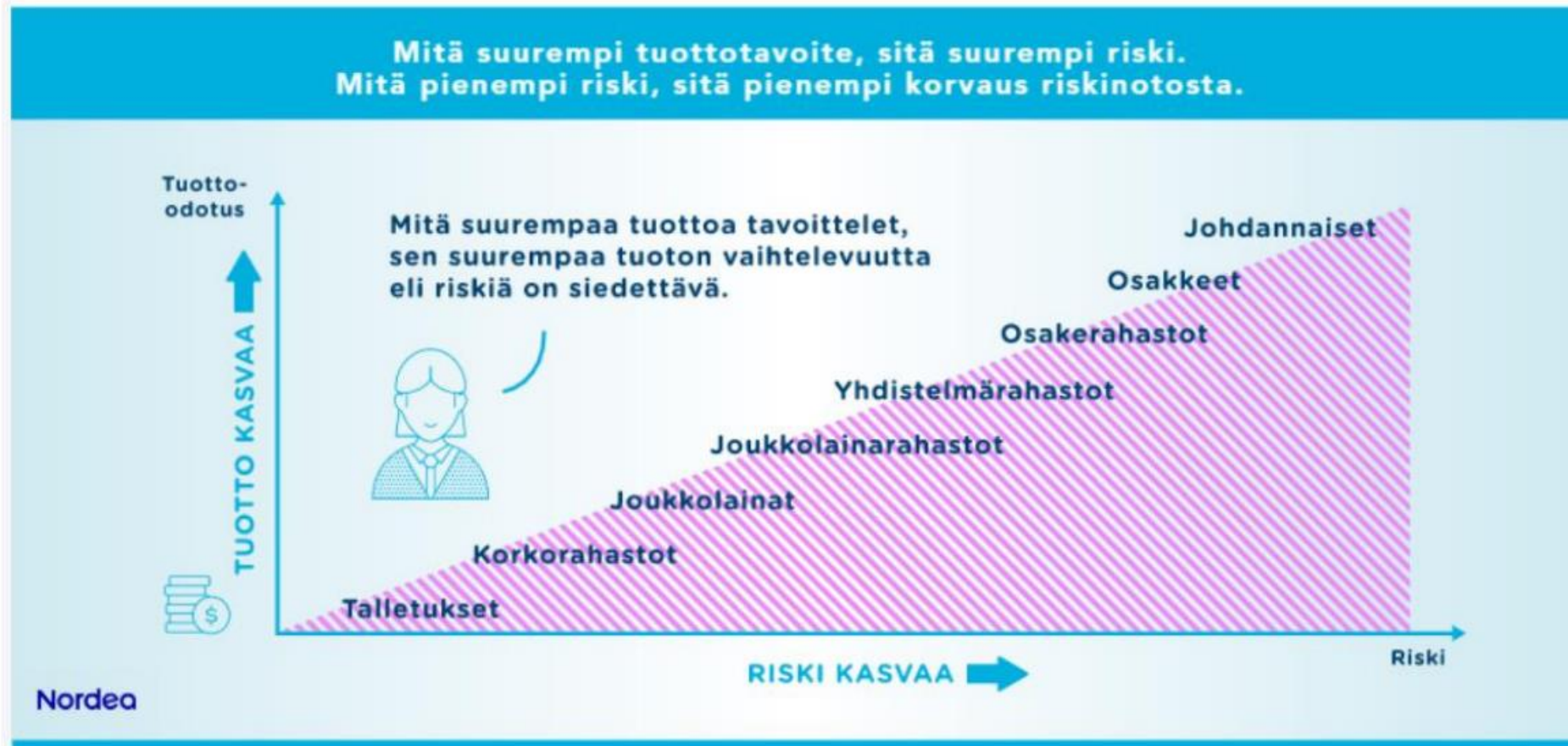
vastavoima **revalvoituminen eli valuutan arvon nousu**. Seuraukset kääntäen yllä olevat.

devalvointi/revalvointi on kiinteillä valuuttakurssialueilla keskuspankkien ja hallituksen tietoinen toiminta valuutan ulkoisen arvon muuttamiseksi.

Mitä asioita
sijoittamisessa
tulee
huomioida?

Tuotto ja riski kulkevat käsi kädessä

Sijoittaminen

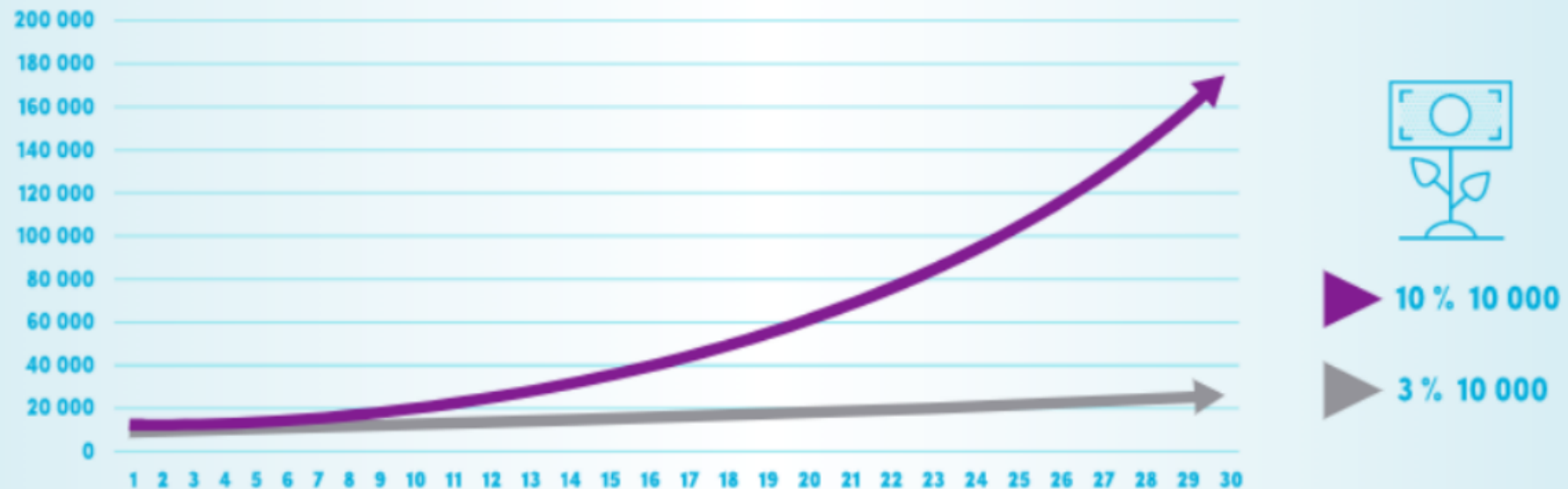
- **Sijoittaminen** on varallisuuden säilyttämistä ja kasvattamista tuottoa tavoittelemalla
- **Tuotto - riski**
- **Likviditeti** = muuttaminen rahaksi
- **Hajauttaminen** -> ”kaikki munat eivät yhdessä korissa”
- **Perinteinen**: pankkitalletukset, valtion obligaatiot, reaaliomaisuus (=asunnot, metsä, maa), arvoesineet, taide.
- **”Moderni”** sijoittaminen: osakkeet, rahastot (osake-, indeksi-, korko-, yhdistelmä- ja hedge-rahastot); vapaaehtoinen henki- ja eläkevakuutus; kiinteistörahastot/kiinteistösijoittaminen.

Hajauttaminen pienentää riskiä

- Hajauttaminen eri sijoitusluokkiin (esim. osakkeet, joukkolainat, kiinteistöt, metsä, rahastot)
- Sijoitusten maantieteellinen hajautus (esim. USA, Eurooppa, Aasia)
- Hajautus eri toimialoille, jotka eivät ole toisistaan riippuvaisia (esim. lääkeyhtiöt ja konepajateollisuus)
- Sijoitusten ajallinen hajautus (esim. saman yrityksen osakkeiden ostot tehdään useassa erässä vaikka 6 kk:n välein)
- Korkosijoituksissa sijoitukset lyhyeen ja pitkään korkoon
- Hajautus rahastojen kautta

Pääoman tuotto ja sijoitushorisontti

10.000 euron kehitys 30 vuodessa 3% ja 10% vuosituotoilla

Pörssi välittää osakekauppaa
= julkisesti noteerattujen yhtiöiden osakkeiden jälkimarkkinapaikka

Suomen
arvopaperikauppa alkoi
1860-luvulla

Helsingin Pörssi 1912,
(Lontoo 1500-luvulla –
laivojen varustaminen)

Helsingin Pörssin fuusio
OMX:n kanssa 2003 ->
2007 fuusio Nasdaq.
Nykyisin => NasdaqOMX
Helsinki

Osakekauppa

- osakkeiden tuotto-odotukset ovat suuremmat kuin talletuksissa
- osakkeen tuotto
 - a) myyntivoitto,
 - b) osinkotuotto (yhdele osakkeelle maksettu voitto-osuus),
 - c) oikeus merkitä/ostaa uusia osakkeita

Osakkeiden hintoihin vaikuttavat:

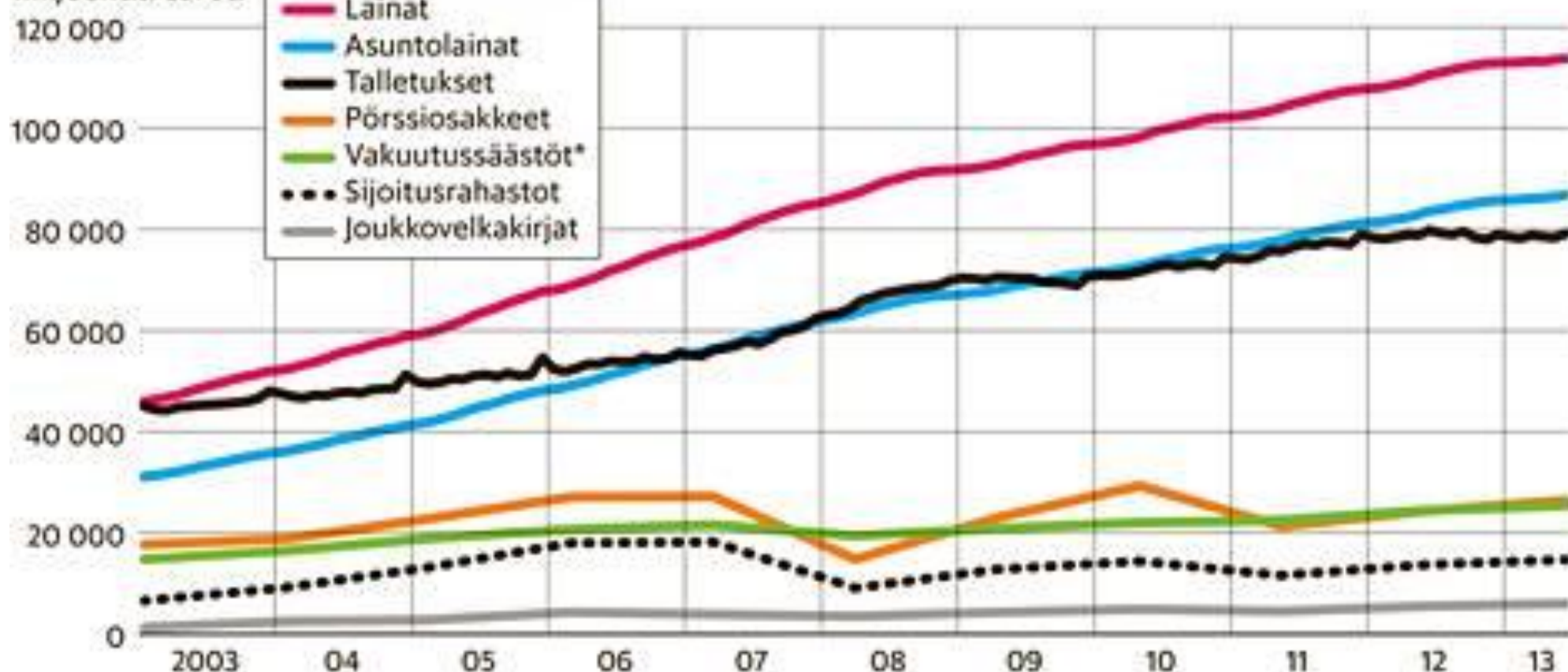
- **kysyntä-tarjonta**
- **Kasvunäkymät ja kasvuluvut**
- yrityksen **kannattavuus**, tulosilmoitukset (kvartaalitalous)
- yhtiön **toimintaympäristön muutokset**
- markkinoiden yleinen kehityssuunta -> **suhdanteet**
- **Tieto&tunteet** eli tiedot, tosiasiat, huhut, mielialat, maailmanpolitiikka, spekulatio (=keinottelu)

<https://www.porssisaatio.fi/blog/2022/06/02/viime-vuosikymmenten-nousut-ja-laskut/>

Suomen kotitalouksien lainat ja säästöt

miljoonaa euroa

*Mukaan on laskettu yksityishenkilöiden ottamat säästöhenkivakuutukset ja yksilölliset eläkevakuutukset.

JUKKA HIMANEN HS, ML HS, lähteet: Suomen Pankki, Tilastokeskus, FK

Sijoittamisesta sanottua...

- Sijoittaminen on pitkäjänteistä
- ”Sijoittaminen on hirveän pitkäjänteistä hommaa, kannattaa katsoa, ei kolme vuotta, vaan oma ja mielellään perillisten elinkaari”, Hannu Angervuo muistuttaa.
- ”Istu vain osakkeiden päällä, aika parantaa haavat.”
- Angervuon neuvo näin: älä osta osakkeita lisää, jos tuntuu hyvältä. Osta silloin, jos edellinen ostosi tuntuu pahalta, silloin on halpaa.
- Ja toinen neuvo: Seuraa USA:n pörssiä. Jos Yhdysvaltain pörssi lähtee kovasti johonkin suuntaan, kyllä Euroopan pörssit lähtevät perässä.
- <https://www.porssisaatio.fi/blog/2022/06/02/viimevuosikymmenten-nousut-ja-laskut/>

Kriisit
rahoitusmarkkinoilla:

1345

MAAILMAN
ENSIMMÄINEN

PANKKIKRIISI

Kuningas ei maksanut velkojaan ja kaksi Euroopan suurinta pankkia meni konkurssiin.

1637

MAAILMAN
ENSIMMÄINEN

PÖRSSIROMAHDUS

Hollantilaiset sekosivat tulppaaneihin.

1873

MAAILMAN
ENSIMMÄINEN
KANSAINVÄLINEN

TALOUSKRIISI

Suureelliset rautatiehankkeet ajoivat pankit konkurssiin.

1929

SUURI LAMA

Wall Streetin pörssiromahdus.

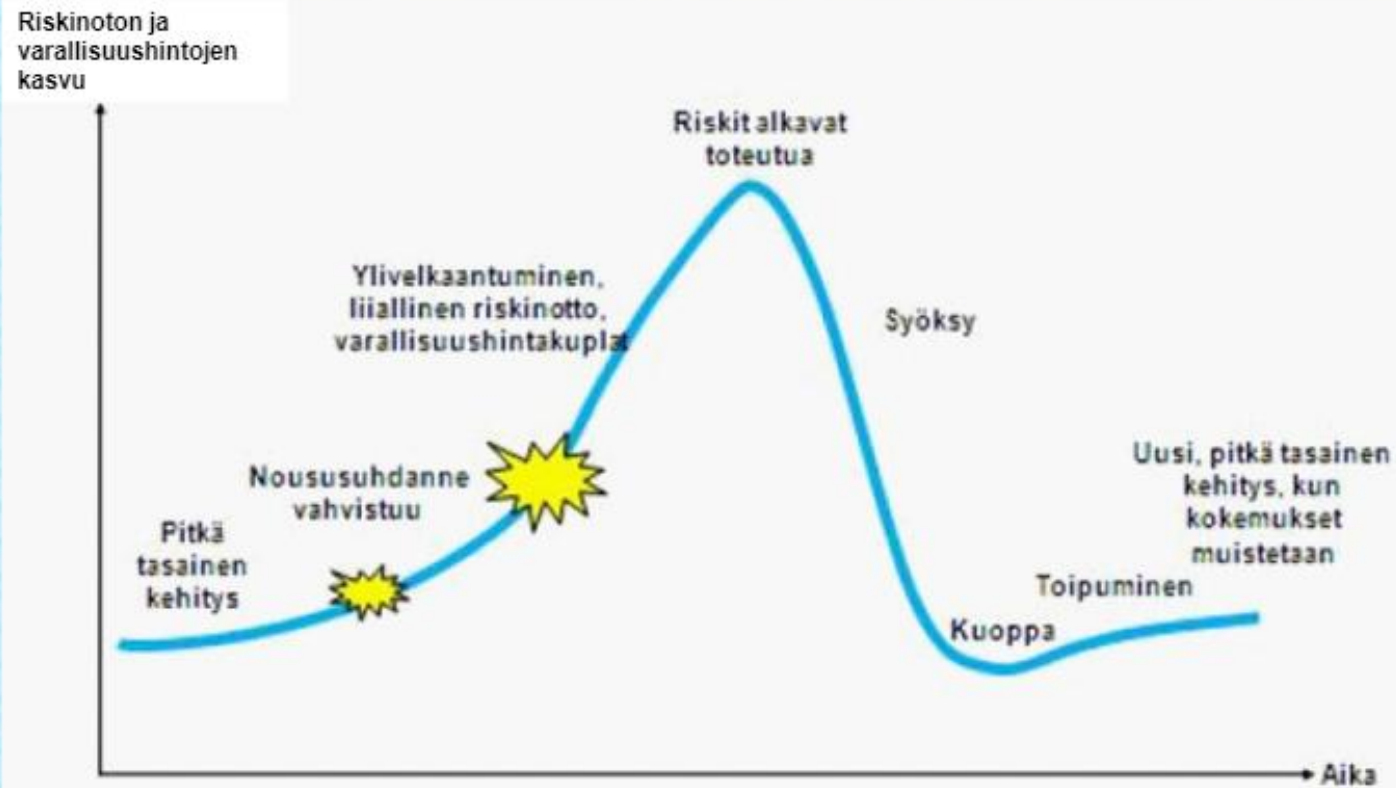

1973

ÖLJYKRIISI

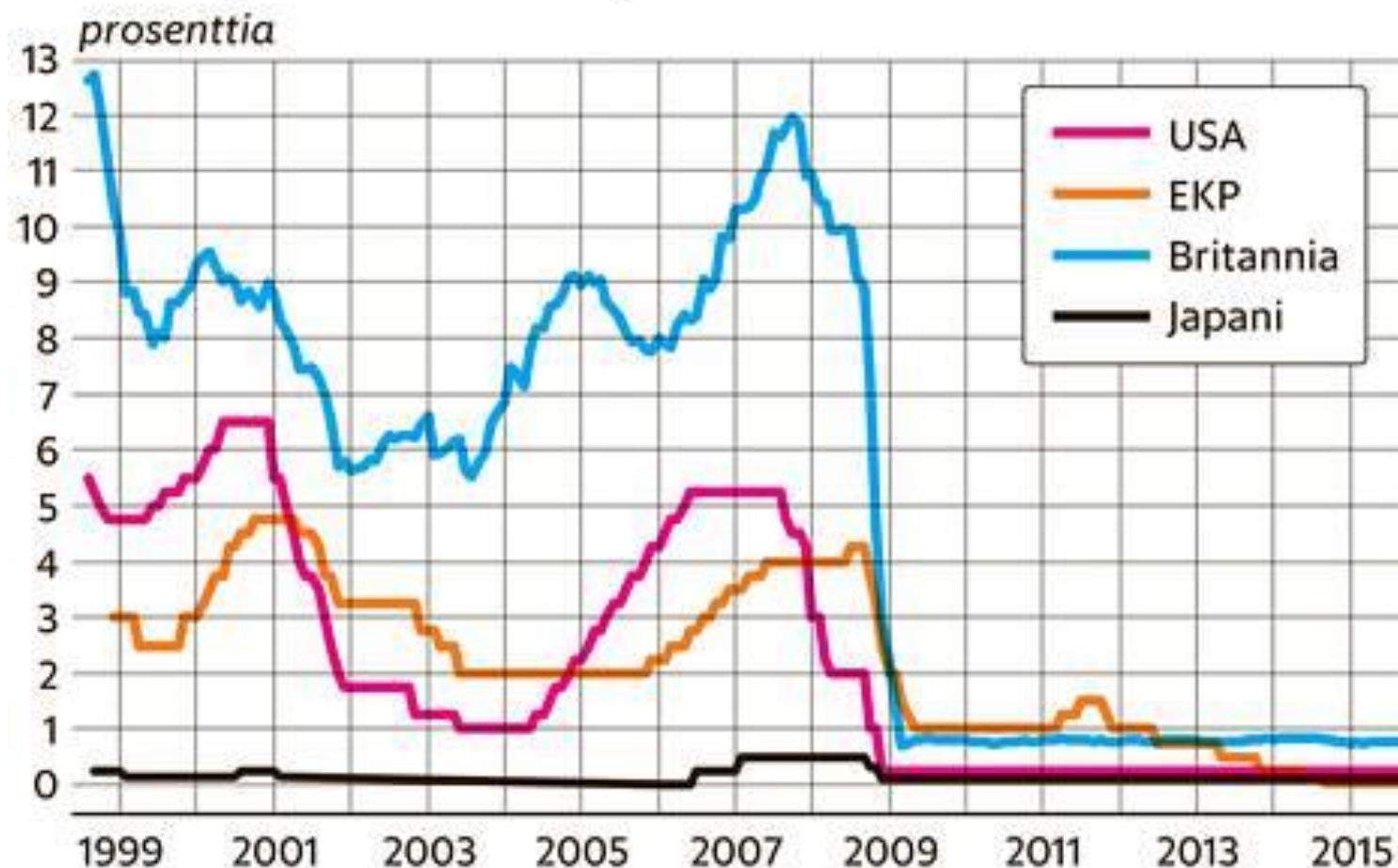
Arabimaat nostivat öljyn hinnan nelinkertaiseksi.

Tyypillinen rahoituskriisin kulku

Keskuspankkien ohjauskorot vuodesta 1998

JUKKA HIMANEN HS, lähde: Reuters

Suomen 1990-luvun alun lama vs. 2008 finanssikriisi

Yhteistä:

- vienti heikkeni
- valtionvelka kasvoi
- Työttömyys ja yritysten vaikeudet
- pankkikriisi; 2008 alkoi Yhdysvaltalaisista pankeista.
- molempien taustalla isoja kansainvälisiä syitä

Erot:

- 1990-l Suomen oma kriisi+NL romahdus, 2008 kansainvälinen rahoitusmarkkinakriisi
- 1990-l Suomi oli lähellä ”konkurssia”, 2008 valtion talous paremmin hallinnassa
- 1990-l massatyöttömyys 20%, 2008 työttömyyttä vähemmän
- 1990-luvulla painopisteenä menoleikkaukset, 2008 velkaelvytys
- 1990-l pankkikriisi, 2008 Suomalaiset pankit eivät vaikeuksissa
- 1990-l korkotasoa korkea (yli 15% SP:n päätös), puolustettiin valuutan arvoa, 2008 korkotasoa laskettiin ennätysellisen matalaksi.

Suomen talous 1990- luvulla:

**Miksi Suomen
talous ajautui
lamaan?**

Rahoitusmarkkinoiden vapauttaminen 1980-luvulla

Kulutushysteria + velkaantuminen (kotitaloudet, yritykset)

NL:n romahdus + länsiviennin tyrehtyminen rysäyttivät talouden taantumaan.

Yritysten konkurssit, suurtyöttömyys, korkotason nousu, valtion velkaantuminen, pankkituki, hyvinvointivaltion leikkaukset.

**Miksi Suomen
talous lähti
uuteen
nousuun
vuodesta
1994 lähtien?**

vienti länteen elpyi

EU jäsenyys

valtion menoleikkaukset

ns. Nokia-ilmiö

velkaelvytys

**Miten 1990-
luvun alun
lama muutti
Suomea?**

hyvinvointivaltio heikkeni

julkisia palveluja karsittiin

tulonsiirrot heikkenivät

tuloerot kasvoivat

pitkäaikaistyöttömyys lisääntyi